

Affektstørrelse, affekt 7.5.49 side 2
nr. 20-1

Politimester Welhaven tar bladet fra munnen i Langelandsaken

Og avliver skumleriene om hans «samarbeid med tyskerne» — Den rette sammenheng med hans «forsøk på å skaffe seg beskyttelse» hos tyskerne mot Quisling

Også politimester Welhaven er i Langelands bok omtalt på en måte som må gi inntrykk av at hans holdning overfor tyskerne har vært klanderverdig. Det heter om ham at han «opptok straks etter okkupasjonen et samarbeid med fienden som etter manges mening gikk atskillig lenger enn ønskelig kunne være». Hvem disse «mange» er forteller Langeland ikke, men man må gå ut fra at Langeland har bygd på skumlerier om politimesterens forhold som denne aldri tidligere har tatt offentlig til gjemåle imot. Som vitne i Langeland-saken i dag setter politimesteren til gjengjeld tingene på plass på en ganske ettertrykkelig måte.

Politimesteren fremlegger først en forklaring som er opptatt av Kriminalrat Esser om hvordan han ble betraktet av tyskerne. Det fremgår av denne at han helt fra første stund av var under oppsikt som en farlig mann, og det materiale som ble samlet mot ham av Sipo, ledet da også til at han først ble fjernet fra sin stilling den 23. september 1940 og deretter, et år senere, arrestert og holdt i fangenskap til krigens slutt.

Allerede den 8. april 1940 klokken 13 satte politimesteren politiet og luftvernet i alarmberedskap, idet han da anså Norge som værende i krig. Han forklarer at han klokken 7 om onsdagen den 9. april av Terje Wold ble overbrakt Regjeringens ordre om at han skulle bli på sin plass for å ta imot tyskerne og forsøkte å oppnå de best mulige betingelser for byens befolkning.

I en hel uke var han så den eneste myndighet i Oslo som hadde kontakt med tyskerne, og han hadde ingen andre å rådføre seg med enn sine nærmeste medarbeidere. Politimesteren omtaler det strålende arbeid som ble utført av Oslo politi i de første hektiske dogn. Alle gjorde sin plikt og mer enn det — unntatt noen få som foretrakk å sitte hjemme og troste sine koner og som det ikke ble sehd bud på. — Når det står i Langelands bok at jeg overga Oslo til tyskerne, er det naturligvis noe sludder som så meget annet han har skrevet, sier politimesteren. — Det var ikke noe

å overgi, det var jo ingen kamp om Oslo. «Overgivelsen» besto i at jeg tok imot oberst Nickelmann, sjefen for de tyske tropper som hadde landet på Fornebu, da han kom på mitt kontor og overbrakte meg det kjente hyrdebrevet om at tyskerne kom som våre venner.

Politimesteren forteller videre hvordan han om kvelden den 9. april fikk ordre om å melde seg for «statsminister» Quisling, hvilket han ikke fant noen grunn til å gjøre. Neste morgen ringte Quisling og spurte rasende om han nøkter å lyste ordre fra «statsministeren». — Nei, er han i byen da? spurte Welhaven, hvorefter Quisling slengte røret på. — Siden hadde jeg ingen forbindelse med Quisling så lenge jeg satt i min stilling, tilføyer politimesteren. — Jeg hadde meddelt general Falkenhorst at jeg av regjeringen hadde ordre om å bli i min stilling, og dette ville jeg gjøre på betingelse av at jeg fikk være i fred for major Quisling og at jeg fikk trekke meg tilbake når jeg selv ønsket. Dette gikk Falkenhorst med på, og da jeg den 11. april fikk meddelelse fra Quisling, skrevet på Justisdepartementets papir, om at jeg var avsatt, lot jeg den ganske enkelt gå i papirkurven og hørte ikke mer fra ham.

Politimesteren forteller videre om de dramatiske hendelser «panikkdagen» den 10. april. — Det het seg i en avis at jeg den dagen hadde evakuert til Ringrike. For at ikke også denne skronen skal gå over i historien, benytter jeg anledningen til å opplyse at jeg hele tiden befant meg på mitt kontor i Oslo, hvor jeg hadde hendene fulle. Jeg vil også rette en uriktig påstand som Quisling fremkom med under sin sak og som er kommet med i det stenografiske referat fra Quisling-saken. Quisling fortalte at jeg hadde oppsøkt den tyske plasskommandant på Akershus for å få hans beskyttelse mot ham, og at plasskommandanten skulle ha sagt til Quisling at det var en dårlig nordmann som søkte beskyttelse hos en tysker mot en landsmann. Denne logn bør heller ikke gå over i historien, for det kan jo bli skrevet flere bøker.

Om besøket på Akershus forklarer politimesteren at han sammen med sin daværende adjutant, nuværende sorenskriver Trygve Iversen, gikk til general Engelbrecht om kvelden den 10. april i anledning av den panikk som hersket blant Oslos befolkning. Generalen hadde vært med «Blücher» og ligget i vannet utenfor Drøbak, og han var i et forferdelig humor. — Jeg vil si at de fleste høyere tyske offiserer jeg kom i kontakt med viste seg å være kultiverte personer, men general Engelbrecht dannet en unntagelse, sier politimesteren. — Han var mer dyr enn menneske. Etter å ha beskyldt meg for at det var jeg som hadde satt i omlop ryktene som hadde fremkalt panikken, forlangte han at vi sammen skulle utstede et opprop til befolkningen. Det kunne jeg ikke motsette meg, og jeg var for så vidt også enig i at det burde gjøres.

Det er dette oppropet, datert 11. april 1940, som i Langelands bok omtales som «politimesterens annonse som tjente fienden og ikke norske interesser». — Det er i høyeste grad åpelig å tro at dette opprop, som kun hadde til hensikt å berolige befolkningen i Oslo, skulle hindre noen unge nordmenn i å nå fram til den norske front, sier politimesteren. Enhver vil også kunne se av oppropets form at det er skrevet på norsk av en tysker. Det må være dette besøket hos general Engelbrecht som Quisling har utlagt slik at politimesteren ville skaffe seg beskyttelse mot ham.

Langeland gjengir også en skrivelse fra sjefen for det tyske politi til Welhaven med anerkjennelse for det norske politis arbeid under de vanskelige forhold. Welhaven lot skrivelser utgå til korpset som «ordre», og Langeland sier at «det later til at han har følt seg smigret over komplimenten fra sin store kollega».

— Jeg fant ingen grunn til ikke å la skrivelser komme til korpsets kunnskap på vanlig måte, sier politimesteren. Langeland synes å ha festet seg ved at den er betegnet som «ordre», men det er den betegnelsen som alltid har vært brukt, og når han legger noe odiøst i det, viser det bare hvor lite han forstår av det hele.

Man kommer så inn på kransen som Welhaven sendte til general Weizingers bære, og som Langeland også har gjort et nummer av. Weizinger var sjef for det tyske sikkerhetspoliti i Norge, og han ble drept av en bombe under besøk i sin hjemby Düsseldorf.

— Jeg hadde hatt litt med Weizinger å gjøre og han hadde vist seg å være en ganske pyntelig mann, sier politimesteren. — Da det fra tysk hold ble antydnet at det norske politi burde vise sin oppmerksomhet i anledning av hans død, fant jeg ingen grunn til å motsette meg det, og jeg sendte en krans. Jeg husker at da jeg meddelte mine embetsmenn at jeg hadde gjort det, sa jeg at jeg håpet jeg fikk anledning til å sende mange slike kranser. Men jeg innrommer at det kanskje var overflødig å gjøre det, og en annen gang vil jeg la det være.